

De Poemp

DRIEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT HEEMKRING DAVIDSFONDS NIJLEN

NUMMER 42 □ 02-03-04/2004 □ P309458 □ AK 2560 NIJLEN1

Lees in deze Poemp hoe Kessel het grootste geklasseerde bakhuis van Vlaanderen bewaart voor de toekomst.

Het verleden bewaren voor de toekomst...

Lieve Lezeres,
Beste Lezer,

Verenigingen brengen mensen samen die zich voor eenzelfde doel inzetten, die ploeg vormen. Verenigingen zijn een cement van onze samenleving en verdienen alleen al daarom onze steun. De wereld veran-

dert echter elke dag. Gevestigde verenigingen zijn vaak vruchteloos op zoek naar jongere bestuursleden...

Het Davidsfonds staat voor leescultuur. Die wordt, denken wij, bedreigd door de jongere media: televisie en internet. En toch staat het als een paal boven water dat lezen schrijven ondersteunt. Zich kunnen uitdrukken blijft onverminderd belangrijk, ook in het computer-tijdperk. En, zeggen wij dan zelfbewust bij De Poemp, "wie schrijft, die blijft!" Daarom organiseren wij nu al voor de 15de keer de Junior Journalist, een opstelwedstrijd voor de scholen van onze drie dorpen. De Poemp en het Davidsfonds zoeken immers doelbewust aansluiting bij de jeugd,

>>>

>>> ook al vinden vooral oudere mensen mekaar in een heemkring. De Poemp telt overigens al ruim 1.000 abonnees, goed voor zo'n 2.000 lezers. En bij elke nieuwe uitgave stijgt dat aantal. Prachtig!

Blijf "poempen", beste mensen. Help ons bijvoorbeeld bij het samenvoegen van gegevens over 150 jaar spoorweg in onze gemeente. Elders in dit nummer leest u méér daarover. En mensen die interessante oude foto's, postkaarten of documenten bezitten, kunnen die voor alle dorpsgenoten veilig bewaren door ze even te laten kopiëren door De Poemp. Wat ooit in ons tijdschrift gestaan heeft, verdwijnt niet meer! Wie met ons het verleden wil bewaren voor de toekomst kan onder andere zo helpen. Bedankt bij voorbaat, en veel leesgenot met deze nieuwe Poemp!

Walter Caethoven.

Mensen aan De Poemp

Mevr. Julia Van Camp – Maes,
ere-voorzitster

Jos Bastiaens, 03.481.81.90

Hypoliet Budts, 03.481.69.27

Walter Caethoven, 03.481.85.70

Hendrik Claes, 03.481.82.58

Flor Dieltjens, 03.481.70.41

Herman Engels, 03.481.84.11

Jef Hermans, 03.411.02.78

Frans Lens, 03.480.04.81

Rosette Rymenants, 03.481.65.79

Jos Thys, 03.411.21.98

Pol Van Camp, 03.481.85.62

Ludo Van Gestel, 03.481.85.47

Don Camillo en Peppone, alias De Witte en De Fonne

*O*p een mooie zomeravond, toen de zon reeds als een grote appelsien aan de horizon aan het verdwijnen was en er nog enkele late vogels langs me heen vlogen, op weg naar hun rustplaats voor de nacht, werd ik overvallen door heimwee naar de verhalen uit mijn jeugd. Met hoeveel vuur heb ik de boeken van Nest Claes over Wannes Raps en De Witte van Zichem gelezen! Hoe heb ik genoten van figuren als Pallieter en Boer Wortel in de romantische, maar harde verhalen van Felix Timmermans! Pallieter die zich door het leven floot en zong, zijn Marieke vond langs de oevers van de zilveren Nete, slingerend door de groene weiden... Boer Wortel, die, getekend door het zware boerenleven en de vele tegenslagen in zijn armoedig maar toch gelukkig bestaan, zich wist vast te klampen aan de schoonheid van Gods natuur en gelaten het lot onderging dat voor hem was weggelegd...

Mijmerend bij een glaasje rode wijn dwaalden mijn gedachten af naar mensen uit ons dorp, die mij aan deze figuren deden denken. Zijn er hier geen Pallieters en Rapsen? Of bestonden die alleen in Lier of Zichem?... Natuurlijk hebben wij die ook. Er is echter nooit een schrijver opgestaan om hen op papier te vereeuwigen. En als wij over figuren uit ons dorp schrijven, dan zijn dat niet alleen en altijd die olijke deugnieten à la Don Camillo, maar ook ernstigere mensen die door andere dingen in hun leven onze aandacht verdienen.

Don Camillo

Maar nu ik toch de naam Don Camillo heb laten vallen, ging ik spontaan de vergelijking maken tussen mijn eerste figuur en deze pastoor uit een Italiaans dorpje en zijn beste vriend Peppone : steeds ruziënd, maar eendrachtig als één van hen werd aangevallen.

Ook mijn Don Camillo had een Peppone met wie hij allerlei grappen en fratsen uithaalde. En ook zij waren gezworen vrienden. Mijn Don

Camillo is de Witte Slinke, mijn Peppone zijn vriend Fonne of "kozze" van Humbeek. Met enkele waar gebeurde verhalen wil ik hier een beeld scheppen van deze twee boezemvrienden.

*De Witte Slinke met vrouwtje
Maria aan zee.*

Chef dalleur

Over de straat vibreerde de zomerzon haar hitte de lucht in. Er heerste een merkwaardige stilte, die niet verstoord werd door de nijvere decibels die uit de talrijke diamantslijperijen opstegen. Af en toe mengde het gedokker van de kar van een groenteman of visboer zich met deze lome stilte alvorens even later weer uit te sterven. De vogels zon-

gen niet, want het was veel te warm om uitbundig te zijn. Enkel in de schaduw kon wat deugddoende afkoeling gevonden worden.

Maar zelfs deze extreme warmte kon de Witte niet verhinderen om een wandeling te maken en misschien ook wel een frats uit te halen als de gelegenheid zich voordeed. Vanuit het café waar hij woonde, vertrok hij rustig wandelend langs de Woeringstraat richting Rector de Ramstraat. Aan de hoek gekomen waar de “gerre” (Gust Cambré) woonde, ziet hij zijn vriend de Fonne op de dorpel van zijn schoenwinkelje zitten. Vlug van geest als het om fratsen gaat, pakt de Witte een stukje krijt uit de zak van zijn stofjas en markeert al wandelend enkele willekeurige “dals” van het voetpad. IJverig gaat hij onverstoord verder. Even voorbij de winkel van de Fonne richt hij zich op en doet verwonderd alsof hij zijn vriend nu pas opmerkt.

- Awel, Witte, wa zedde aan 't doen?

- Ah, beste vriend, wette ga da ni? 'k Ben deur de gemiënte aangenomen als chef dalleur!

- Oe-eh?

- Wel, elken dal die slecht ligt, moet 'k markeren oem die van de gemiënte toe te laten ze rap te vervangen!

- Oe-eh da?

- Wel, Fonne, ge kent dat lieke toch nog van “och mijn liefste Nijlen... geen putten of geen hollen”?

En de Witte wandelde rustig verder. Maar voor hij aan de bareel gekomen was, hoorde hij de Fonne vanuit zijn beroekte stembanden kuchen:

- En hie dan, godver... dees dals liggen allemaal slecht. Die markeerde ga ni!

Daarop draaide de Witte zich rustig om naar zijn vriend en riep :

- Die mutte ga mo me ijven dikken boak gelaak rollen. Da goa rapper en 't is goejekoeëper!

En de Witte zette zijn wandelingske verder, vergenoegd “Peppone” weer eens de hoogte ingejaagd te hebben!

Prinsessen plukken

“Ite missa est” – en nog voor de pastoor de rest van zijn Latijnse li-

tanie kon afmaken, stormden we met z'n allen de kerk uit. De zondagse gewoonte van die tijd was dat er na de mis een pintje werd gedronken en een kaartje gelegd.

Ook bij de Fonne was dat niet anders. Enkel had hij het eerste gedeelte overgeslagen. De mis was eigenlijk niets meer voor hem. Stipt elf uur duikelde hij café De Volksvriend binnen, een ritueel waar ge uw klok kondt op gelijk zetten, alle zondagen, geen minuut vroeger of geen minuut later. Nog een ander ritueel was dat de Fonne een vaste plaats had. Niemand durfde op zijn stoel te gaan zitten, behalve ooit eens een onwetende commissaris, die er dan ook meteen “afvloog”.

Wat zeker geen ritueel was, was het tijdig stoppen met kaarten. Met een zijden draadje kondt ge hem houden, soms wel tot 4 u in de namiddag. Van het ene boompje kwam het andere, van het ene pintje ook het andere, en van het ene woord ook het andere. Wel te verstaan zonder “ambras”.

Aan het gezicht van de Witte, die achter de toog stond, had ik al gezien dat hij weer d'een of d'ander frats aan 't voorbereiden was.

- Awel, Fonne, hoe is 't met den ajuin en de prinsessen, schieten ze zowa op?

- Natuurlijk. Goe mesten en goei plantgoed – en den oogst is al gelukt!

- Mo, Fonne, prinsessen zoals die van ma hedde ga toch nie! Ik moet die plukken mee 'n lieër!

- Allee, Witte, nie blazen, hee jonge!

- Wedde da'k volgende week prinsessen pluk mee 'n lieër, voor een toerneke?

- OK, gedaan.

Die week, vond ik, duurde zeer lang. Iets voor de “ite missa est” verliepen we de volgende zondag de kerk om zeker de weddenschap van onze vrienden niet te missen. Recht naar het café, drie minuten voor elf. Iedere blik door het raam was gericht op de Woeringstraat. Om de hoek werd corpulente Fonne zichtbaar.

- Witte, a is er!

Stipt om 11 uur duwde de Fonne de deur van café De Volksvriend open. Aan de toog, halverwege, staande op een trapladderke, plukte de Witte prinsessen van een rank die in een bloempot op de toog stond!

- Awel, Fonne, sta 'k op een lieër en pluk ik prinsessen?

- Joa, moa...

- Tut, tut, betalen! Wedden is wedden!

En de Witte was weer een gelukkig man. En wij, wij hadden ervan genoten. En ook van de pint, die de Fonne morrend dan toch maar betaalde...

De Witte in recentere tijden.

Fietsbel

Over de Kempen hing er een stilte en rust zoals beschreven en bezongen in vele van onze heimatliederen. Ook die zondag werd deze stilte enkel verstoord door het ding-dong van de bronzen klokken dat uit de galmgaten van de Willibrorduskerk over de daken van het dorp werd verspreid. De hoogmis werd geluid.

In de straten verscheen er her en der een geneusdoekte, oudere moeder. Een eind achter hen volgde een halfgeschoren man, klak op het verweerde hoofd en een zelfgerold sigaretje in een van z'n mondhoeken.

In de Woeringstraat maakt onze vriend Fonne zich op voor zijn zondagse ritueel. Scheren, wassen, een lekker versgebakken, beboterd pistoleke tussen de (valse) tanden, om zo tegen iets voor elf klaar te zijn voor het vertrek naar het café van de Witte.

Elf uur. Cafédéur open, Fonne naar zijn vaste stek in de linkerhoek, vlak aan de toeg op de linkerstoel, buik vooruit, hand in de rechterbroekzak zoeken naar zijn zelfgemaakt portemonneke : “Witte, voor mij een pintje en geft de mannen ook iets!” De kaarten lagen al klaar, de 10 strepen al met wit krijt op het zwarte bord getekend. Het spel kon beginnen.

Dat de Fonne een pintje kon verzet-

ten, was geweten en dat de Witte (opzettelijk of van nature uit) niet van de rapsten was, was even bekend. Omdat de Fonne, naar zijn mening, altijd te lang moest wachten en de Witte het er dan ook nog eens extra “voor deed”, bracht dat telkens enkele woordjes mee.

- Godver... hoe lang duurt da hier nog? Of mutten we op een ander ene goan pakken?

- Awel, Peppone, volgende weik

krijgde ga een pint me een bel eroep! En als ge dan deust het, mutte moa bellen. As ge da tenminste kunt me a dikke poeëte!

Een week later had Vlaanderen er een nieuwe bezienswaardigheid bij... een pint met een fietsbel erop! En of die bel heeft gerinkeld! Iedereen in het café kon Fonnes pinten mee optellen! En zo was iedereen weer eens tevreden...

Jef Hermans.

Zo was er eens...

Verhalen over zwarte en witte magie in Nijlen (7)

Ge moet erin geloven is steevast het besluit bij een reeks verhalen over zwarte en witte magie in ons dorp. In een tijd van computers, televisie, ruimtevaart en satelliettelefoons is dat niet altijd een gemakkelijke opgave. Maar ook als je er niet in gelooft, blijft het vanzelfsprekend boeiend te vernemen hoe nog niet zo lang geleden onze mensen door de zwarte en soms ook al eens door de witte hand “getroffen” werden... of dat toch dachten.

Trouwring

Elza Hendrickx, vrouw van Milleke Smieres, was van Hallaar naar Nijlen gekomen. Ze woonde met haar man en zoon op den Dorsel, toen ze in verwachting geraakte van haar tweede kind. Vooraleer zij beviel, had een vrouw haar diensten aangeboden om

haar te helpen na de geboorte. Het kind heeft echter niet geleefd. Later is Elza nog tweemaal in verwachting geraakt. Maar ook die kindjes overleden een paar dagen na de geboorte. De dokters begrepen niet hoe het mogelijk was. Maar telkens was dezelfde vrouw Elza komen helpen na de geboorte...

Elza en haar man zaten diep in de put en dachten dat zij geen kindjes in leven konden houden. Tot iemand Elza vertelde dat zij de vrouw die haar na de geboortes kwam bijstaan moest buiten houden. Dat kon ze door haar trouwring langs binnen aan de deurklink te hangen. Dan kon die vrouw de deur niet meer open krijgen! Zo gezegd, zo gedaan. Zij hebben die vrouw niet meer in huis gezien! En Elza heeft nadien nog acht kindjes op de wereld gezet!

(verhaal door Elza Hendrickx aan Flor Dieltjens verteld)

150 jaar spoorwegen in de Kempen

Op 23 april 1855 reed de eerste trein van Kontich over Lier en Herentals naar Turnhout. Bij de opening van de lijn stopte de trein te Nijlen. In Kessel moest men nog wachten tot 1894. Een werkgroep plant een tentoonstelling en de publicatie van een boek over 150 jaar spoorwegen in de Kempen, een en ander in samenwerking met de heemkundige kringen uit onze regio. Ook De Poemp doet mee!

Voor de tentoonstelling en het boek zoeken wij :

- documenten in verband met spoorwegen te Nijlen en Kessel;

- foto's van stations en bareelwachtswonigen (“roethuizekes”);

- foto's van rollend materieel te Kessel en Nijlen;

- rouwprentjes, rouwbrieven en foto's van voormalig spoorwegpersoneel;

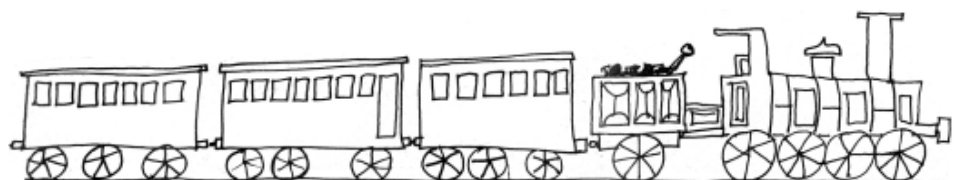
- voormalig stationspersoneel of afstammelingen voor een interview.

Van dergelijke documenten maken

wij een digitale kopie. Het origineel wordt binnen de kortst mogelijke tijd aan de eigenaar terugbezorgd.

Bij de spoorwegramp te Lier op 3 december 1943 vielen 22 doden onder wie diverse inwoners van Nijlen en Kessel. Zijn er nog overlevenden uit onze dorpen?

Kunt u ons helpen? Neem dan contact op met Frans Lens (telefoon 03.480.04.81) of Walter Caethoven (telefoon 03.481.85.70). Alvast hartelijk bedankt!

De Sint-Willibrorduskerk

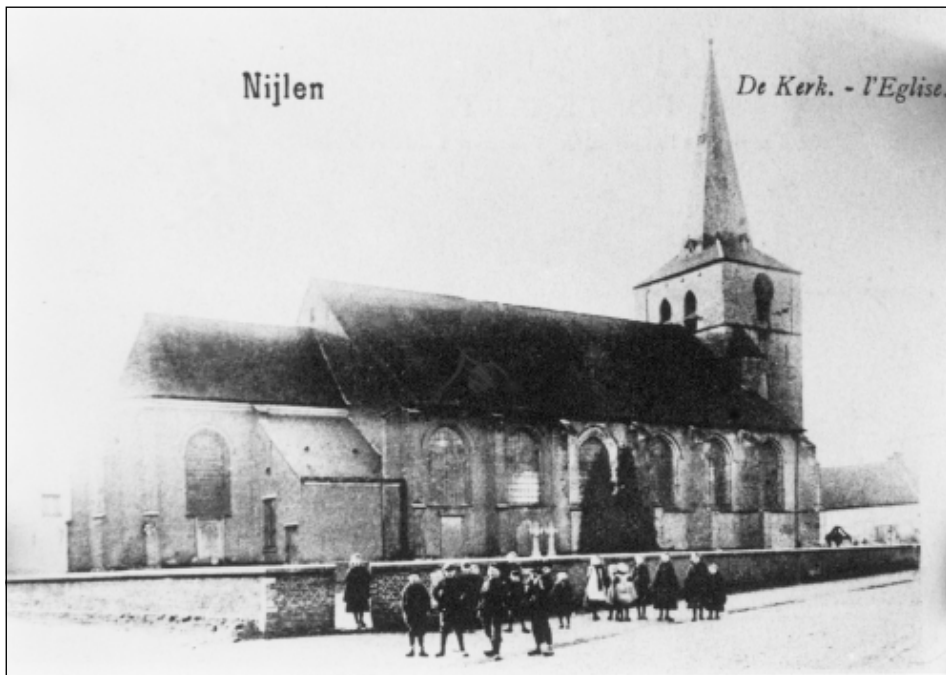
een bijdrage tot de parochiegeschiedenis van Nijlen

Vijfde aflevering :

Tweede vergroting van de kerk

In onze vorige aflevering zagen we hoe het oude Nijlense kerkschip tijdens de vergroting van 1840 behouden werd zoals het was. Het kerkgebouw werd verlengd met twee traveeën, de zijgevels werden behouden. Het oude hoogkoor werd een deel van het vergrote kerkschip. De zijmuren ervan werden afgebroken en in de plaats kwamen er vier zuilen. De drie zijden van de apsis bleven bewaard. Dit had het voordeel dat het hoofdaltaar niet moest verplaatst worden. Het nieuwe koor werd in het verlengde van het oude gebouwd. Het werd als voorlopige sacristie gebruikt, maar blijkbaar niet voor lang. De breedte, die onveranderd was gebleven, bedroeg 14,25m en de lengte, na de uitbreiding, 21,25m.

De Nijlense Sint-Willibrorduskerk na de eerste vergroting van 1840.

De vergroting was aan de buitenkant heel duidelijk zichtbaar, want ze werd uitgevoerd in rode baksteen, terwijl de muren van de oude kerk in witte steen bewaard bleven. Het kerkschip was nu een lang, laag, rechthoekig gebouw onder een zwaar zadeldak, zonder zijkapellen en met een koor dat dezelfde vorm had als het oude, maar, zoals reeds gezegd, in baksteen. Oud

en nieuw zullen zeker schrill tegen elkaar afgestoken hebben.

Bijkomende werken na 1840

In 1854 bracht de provinciale architect Joseph Schadde de provinciegouverneur ervan op de hoogte dat de sacristie te klein was en de parochie in feite genoodzaakt was er een tweede bij te bouwen. Tegelijkertijd stelde hij voor om de acht oude glas-

ramen te herstellen (in ijzer). Hiervoor raamde hij de kosten op 1716,24 frank. Toen al voorspelde hij dat “dans un avenir peu éloigné” (binnen een korte tijdspanne) een vergroting van de kerk noodzakelijk zou worden. Dat kon volgens hem gemakkelijk door de zijbeuken nogmaals te verlengen, maar dan met één travee langs de kant van de toren, daar deze naar zijn mening een te grote uitsprong maakte op het kerkschip.

Na twee aanbestedingen werden de werken voor 1990 frank toevertrouwd aan J.B. Van Dessel van Itegem.

Op 1 mei 1866 lezen we in een brief aan de gouverneur dat er dringend restauratiewerken zouden moeten uitgevoerd worden. De bijzonderste werken betroffen de restauratie van de witstenen plinten, de vensterdorpels en de dekstenen; voegwerk aan toren en zijgevels; een gedeeltelijke vernieuwing van het dak, de goten en de afvoerbuizen, de vernieuwing van het torenkruis en de haan en het plaatsen van een bliksemafleider. Dat gebeurde dan ook voor 4.300 frank door aannemer Van Ockeleyn (Lier). Einde september 1868 was de restauratie afgewerkt. Maar “afin de rendre cet édifice dans un parfait état” (om het gebouw in een perfecte staat te herstellen) zouden toch nog enkele punten moeten uitgevoerd worden, waaronder het plaatsen van twee ijzeren hekken aan de “bijzondere inkom” van de kerk. In 1883 stelden L. Van Tendeloo, voorzitter van de kerkfabriek, en pastoor Vloeberghs een degelijke

inventaris op van alle kerkmeubelen en ‘gerieven der kerk van Nijlen’”. Van het jaar 1885 dateert een plan van de “Kerk en van het kerkhof van Nylen” van landmeter Engels. Hierop is duidelijk te zien dat er in de periode 1840-1885 heel wat verbouwingen werken ter hoogte van het koor zowel aan de noord- als aan de zuidkant werden uitgevoerd. Van het koor zelf is nog weinig te zien, n.l. alleen nog het driezijdige apsisgedeelte (altaar). Aan de zuidkant bedraagt de oppervlakte van de sacristie het dubbele van wat voorgesteld werd op het plan van architect Berckmans. Langs de noordkant is de kerk verlengd met één travee en vervolgens met een smallere bergplaats die reikt tot aan het begin van de apsis. Zouden dat bijkomende bergplaatsen zijn? De foto’s in vorige Poemp kunnen een en ander verduidelijken.

De tweede vergroting - 1912

Op het einde van de 19de eeuw was de kerk te klein geworden door de sterke aangroei van de bevolking. Nijlen telde toen iets meer dan 2.000 inwoners. Tijdens de zitting van de eerste zondag van april 1895 besliste de kerkfabriek het advies te vragen van de provinciale bouwmeester L. Blomme. De architect meende dat de aanvraag gegrond was. Het gemeentebestuur pruttelde tegen en vroeg uitstel om de vergroting uit te voeren. Twee jaar later, op 24 augustus 1897, beval de gouverneur een ontwerp voor de vergroting te maken. Blomme diende op het einde van dat jaar zijn ontwerp in bij het provinciebestuur en raamde de geplande vergroting op 90.187,19 frank. Interessant in deze nota is de ‘staat van inlichtingen’:

“(de) Toren met het gedeelte van 4 vensters van iederen kant in witten steen bestond zeker in ’t jaar 1500. Het overige in roode steenen is over omtrent 60 jaren bijgezet. Het korps der kerk bevat omtrent 310m2 pilaren inbegrepen buiten het koor en het portaal.”

In dit verslag wordt geen doopkapel

In de Atlas der Buurtwegen (circa 1859) vonden we een ruw grondplan van de vergrote kerk terug. Op het kerkplein stonden toen ook nog enkele huizen. Merkwaardig ook is de smalle uitmonding van de Broechemsesteenweg.

(tegen de toren) vermeld.

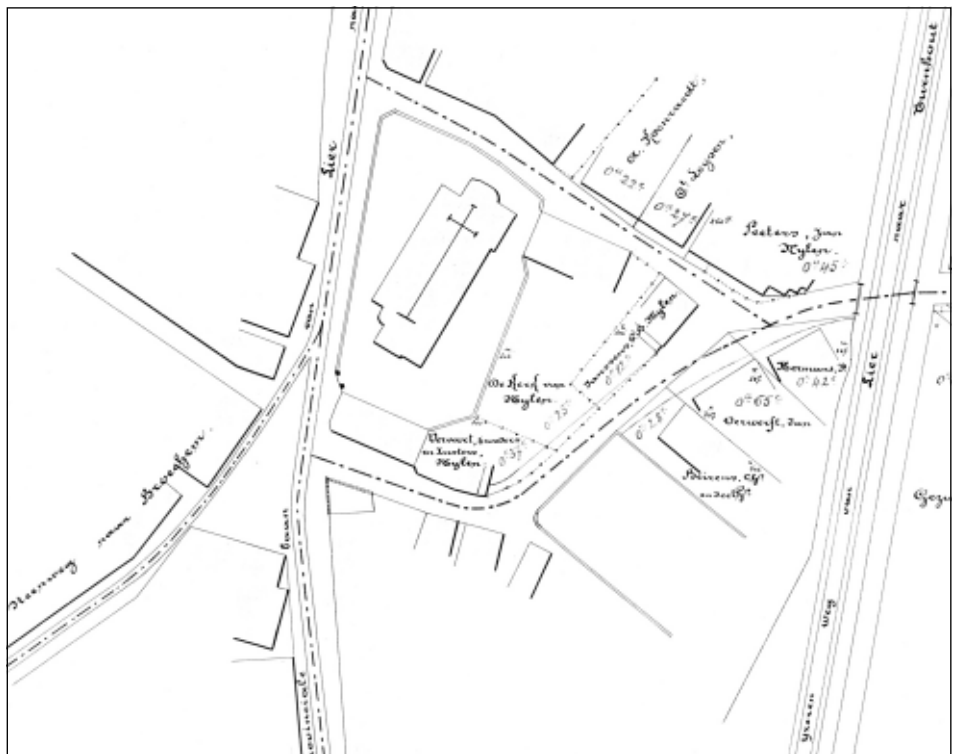
Op 27 juni 1900 zond Careels een aangepast ontwerp “voor de vergroting en herstelling der kerk van Nylen” naar de gouverneur. Op vraag van het “Komiteit der Monumenten

“van het Aartsbisdom van Mechelen had de bouwmeester enkele wijzigingen aan het plan van 1897 aangebracht. Het Comité had gesuggereerd de kruisbeuken te verlengen, opdat de binnenruimte nog eens met bijna 110 m2 zou toenemen. Het gewijzigde ontwerp kreeg de goedkeuring van dit “Komiteit”

Monument

Op vraag van de pastoor en de kerkfabriek deed Careels op 12 januari 1901 een aanvraag tot bescherming van de kerk als monument. Hier volgt zijn brief aan de gouverneur, in het Nederlands geschreven:

“Ik heb de eer U met dezen brief weder te zenden van den Z.E. Heer Pastoor van Nijlen mij voor advies gezonden, wegens de vraag, of de kerk hier gemeente tusschen de monumenten kan gerangschikt worden. Deze kerk en den toren dagteekenen waarschijnlijk van de XVde eeuw en zijn in witten hardsteen gebouwd. De vensters waren vroeger van peilers en kroonwerken voorzien. De gewelven waren in hout; overblijfselen hiervan zijn nog op sommige plaat-

Detail van een plan uit 1895, opgemaakt door de “gezworen landmeter - expert H. Engels” voor de aanleg van “den Steenweg van Nijlen naar Bevel”. Het benaderend grondplan van de kerk toont aan dat er behoorlijk wat aan verbouwd werd in de 19de eeuw. “Den ijzeren weg van Lier naar Turnhout” was al een feit...

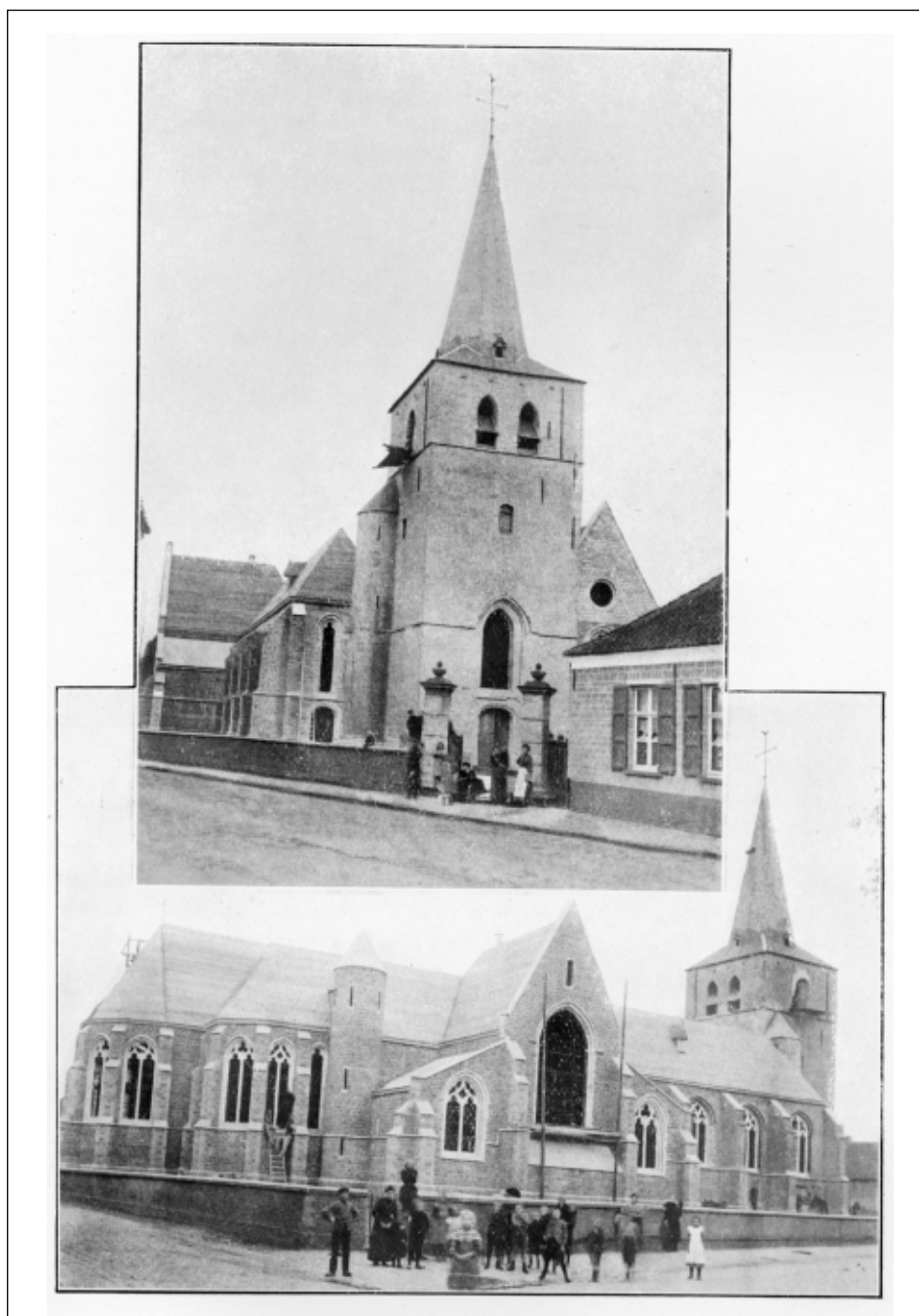
sen zichtbaar. Het koor en een gedeelte der middenbeuk werden in deze eeuw herbouwd en zijn in rooden baksteen opgetrokken, zonder eenige kunstwaarde.

Een plan van de vergroting der kerk is in onderricht. In dit plan wordt het oude gedeelte der kerk en toren bewaard. Mijn dunkens heeft dit oude gedeelte een zekere kunstwaarde en zoude de vraag van den Z.E. Heer Pastoor aan den Koninklijken Raad van Monumenten kunnen onderworpen worden.”

In het voorjaar werd de vraag onderzocht. In een brief van de Koninklijke Commissie voor Monumenten aan de gouverneur volgde de mededeling dat de toren en de eerste vier traveeën van de beuken werden gerangschikt “in de 3de klasse van de monumentale gebouwen voor de erediens”. (1)

Nieuwe kerk?

Ondertussen had de kerkfabriek afgezien van het plan de kerk nogmaals te vergroten. Ze deed bij de bevoegde overheid een aanvraag om een nieuwe kerk te mogen bouwen. De raming voor dit ontwerp bedroeg 140.000 frank. Volgens de architect E. Careels was dit een te grote uitgave. Er dient in aanmerking genomen te worden, zo zegde de bouwmeester, dat de bestaande beuken zeer laag zijn, te laag in verhouding met de oppervlakte die de kerk zou hebben na de voorgestelde vergroting. “Zij hebben slechts 7,00 en 9,50m tot in de punt van het houten gewelf, deze hoogtens moeten in de vergroting behouden blijven. Zulke hoogte is niet in verhouding met de oppervlakte die de kerk zou hebben na de vergroting”. Ook enkele briefwisselende leden van het “Provinciaal Comité” zagen de volledige afbraak van de kerk niet zitten, “daar de toren een wezenlijk belang aanbiedt”. De toren moest volgens hen in ieder geval behouden blijven. Uiteindelijk bracht de centrale commissie het bevrijdende nieuws aan de gouverneur dat ze akkoord ging om de kerk te laten vergroten volgens

In de “Geschiedenis der Gemeenten Kessel, Bevel, Nylen, Emblehem en Gestel” van J. B. Stockmans (1910) vinden we deze twee foto’s van de vergrote kerk. In 1914 werd het gebouw helaas al weer grondig verwoest.

zijn visa van 4 augustus 1900. Dat gebeurde dan zes jaar later, n.l. op 8 April 1906.

De witte steen die goedgekeurd werd om de vergroting te voltrekken was steen van Montauban “zoals deze gebruikt werd aan de kerk der H. Familie te Lier en te Bonheyden, het is te zeggen, zonder gebeiteld te zijn. De voorkant van de steenen is enkel met den hamer gelijkgeslagen”.

Verbouwing 1840 wordt afgebroken

Eenmaal zo ver kwam de pastoor roet

in het eten gooien. Hij vond dat een volledig nieuw ontwerp voor de vergroting diende gemaakt te worden, zodanig dat er tenminste vijf altaren zouden kunnen geplaatst worden, doch dit voorstel werd afgewimpeld. In de loop van de maand mei 1908 was het lastenboek, zowel voor het nieuwe als voor het oude gedeelte, volledig klaar. Op voorstel van de Commissie van Kunstgebouwen werden de toren en het achterste gedeelte van de kerk in witte hardsteen tot aan het vierde raam behouden. Al wat er bijgebouwd was in 1840 zou worden

afgebroken. De nieuwe kerk zou na haar voltooiing een oppervlakte van 588 vierkante meter innemen.

Einde juni 1908 werden de werken aanbesteed. Aannemer H. van Boxmeer kreeg de opdracht. Voor de som van 126.472 frank. Bij Koninklijk Besluit van 11.09.1909 werd de toelating gegeven voor “de vergroting en herstelling van het kerkgebouw”.

Eindelijk konden de werken starten. “Met den afbraak van het in 1840 aangebracht gedeelte in rooden baksteen, werd aangevangen in 't begin van september 1908.”⁽²⁾

Op 16.10.1912 werden de werken opgeleverd en definitief aanvaard.

Nijlen kon pronken met een heel nieuwe en grote kerk. Maar helaas, niet voor lang! In onze volgende bijdrage berichten we over de verwoesting van het pas vergrote en gerestaureerde gebouw in oktober 1914.

Frans Lens.

(1) «Nous avons l'honneur de vous faire connaître que la tour et les quatre premières travées des nefs de l'église de Nijlen peuvent être rangées dans la 3me classe des édifices monumentaux du culte.» Brief van 13 juli 1901 van de «Commission royale des Monuments» - Archief Provincie Antwerpen, Nijlen.

(2) Stockmans, en na hem vele anderen, vermeldt het jaar 1850. Het juiste jaartal is 1840, zoals de lezer ondertussen weet.

Sint-Cecilia wordt 125

Volgend jaar zal de inmiddels “koninklijke” muziekvereniging 125 lentes tellen. Voor het bestuur van de harmonie en voor De Poemp is dat meteen een reden om eens na te gaan hoe die 125 jaar verlopen zijn. U kan ons hierbij helpen, lieve lezeres en beste lezer. Hebt u oude foto's of documenten, leen ze dan even aan De Poemp. Een telefoontje naar “poempist” Hypoliet Budts op het nummer 03.481.69.27 volstaat. Alvast bedankt!

Lezers schrijven

Over Boekefik en met genegen groeten

Met toenemende belangstelling en vreugde heb ik zoals gebruikelijk De Poemp van a tot z doorgenomen. Mijn oprechte waardering, wellicht geïnspireerd door beroepsmisvorming, zou ik willen formuleren zoals dat vroeger, in de lagere school, op de “maandkaart” wel eens stond: “Flink gewerkt! Doe zo voort, maar babbel minder!”

Mag ik in weerwil van die laatste opmerking toch wat bedenkingen kwijt over het gesmaakte artikel van Hypoliet Budts: “Ieder zijn bijnaam”? De familie Dieltjens waarmee hij zijn artikel opent, leeft in mijn herinnering voort als drager van het epitheton ornans “matroos”. Uiteraard klinkt dat in het Nijlens als “matroeës”. Spijtig genoeg vind ik (of moet ik schrijven: ruik ik?) geen spoor van “boekefik”. Ik verklaar mij nader. Op 12 oktober j.l. deden mijn vrouw en ik (om in de gewenste sfeer te komen van de reünie in Nilania) een wandeling met als hoofdas de Bevelsesteenweg. Groot was mijn verbazing toen ik vaststelde dat de staldeur waarlangs honderden (duizenden?) geiten in gezegende toestand voldaan naar buiten gekomen waren, dicht was gemetseld. Consternatie! Zou het niet mogelijk zijn dat als eerbetoon deze staldeur om de 25 jaar geopend wordt, in navolging van de ceremonie die zich voltrekt tijdens het Heilig Jaar in Rome? Een soort boetedag zou het voor velen van mijn generatie worden, want bijna allen bedreven wij daar onze eerste doodzonde van onkuisheid door in 't geniept de geitencopulatie te begluren. Hoewel, het dient gezegd, Paulien nam angstvallig haar voorzorgen. Onze zondige neiging werd door een gerenommeerd onderpastoor om-

schreven als “tasten met de ogen”, een dwaling die wij op staande voet moesten afzweren. Specialisten in de nomenclatuur zullen er op wijzen dat bij bijnamen de functie achter de echte naam komt. Bij Boekefik is het net andersom, waardoor het uitzonderlijk belang van deze vruchtbare bezigheid onderstreept wordt. Een kleine anekdote. Toen er op 11 november – volop geitentijd – stiekem een berichtje op de deur werd gekleefd met de boodschap: “Naar aanleiding van de nationale feestdag springt de bok niet” (het briefje was daar aangebracht door jeugdige onverlaten), keerden de mensen met hun loopse geit onverrichter zake huiswaarts. Toen het bericht ontdekt werd, hief Paulien minutenlang een klaaglietanie aan met als leidmotief: broodroof.

Wat ik hierboven schreef, was enkel een aanloop om het essentiële van mijn boodschap over te maken. Hartelijk dank voor de invitatie en organisatie op 12 oktober. Vooral wil ik jullie allen – ook de erevoorzitter – een zalige kersttijd wensen en voor 2004 veel inspiratie, een stevige gezondheid, zodat jullie de meeste plannen en voornemens die jullie koesteren, kunnen realiseren en dit in de geest van verbondenheid waar Walter Caethoven voor pleit.

Met genegen groet,

Gerard Van den Bogaert, Deurne.

Uw verhaal over de “spronginitiatie” in het dorp van zoveel jaren terug heeft bij menig Poempist ongetwijfeld “prettige” herinneringen opgeroepen. Maar wij zullen trachten bij de essentie te blijven, Gerard. Wij wensen U en alle lezers dus een mooi 2004 toe, waarin de meeste wensen uitkomen, maar waarin we vooral van een goede “leefbare” gezondheid mogen genieten. (De Poemp).

Uit het dorpsleven (2) :

Ieder zijn bijnaam

In Poemp 41 hebben wij gezien dat de meeste mensen in het verleden, zeker op het platteland, met een toenaam werden aangeduid. Van sommigen kende men zowaar de echte naam pas bij hun dood, als men hem las op hun doodsprentje, uitgereikt bij de begrafenis.

Over het algemeen werd de bijnaam toegevoegd aan de voor naam, zoals blijkt uit de toenaam van enkele gekende Nijlenaars uit die tijd:

Rik Verdaet (Crauwels) – *Jan Koekes* (Aerts) – *Gust en Jos van Likke* (Van Houtven) – *Fons van Trapken-op* (Van Rompaey) – *Fille Fakteur* (Cools) – *Jan Van Poepel* (Smets) – *Stans en Fille van Caropel* (Ceulemans) – *Gust en Fonne Spek* (Van Tendeloo) – *Gust van de Wasserij* (Michiels) – *Gust de Keizer* (Leysen) – *Jan van Mol* (Derboven) – *Sjarel Top* (De Pooter) – *Gust, Wies en Pol van den Dekker* (Van den Bogaert), enz., enz.

Opvallend is het gebruik om de kinderen die nog bij hun ouders inwoonden in een buurtgesprek te noemen met hun voornaam en de voornaam van hun moeder. Ook in uw buurt zijn ongetwijfeld nog voorbeelden te vinden. In mijn straat kent b.v. iedereen *Rosa, Maria en Celine van Minne*, kinderen van *Mina Geerts en Jules Peeters*. Of *Mit, Marcel, François, Gerard en Jos van Lieje*, kinderen van *Amelia Raets en Fons Peeters*.

Niet uitzonderlijk kende men sommige personen alleen met hun bijnaam. Zelfs bij hun leeftijdsgenoten was hun echte naam niet bekend. Meestal was de oorsprong van die bijnamen evenmin bekend. Als voorbeeld de bijnamen van enkele populaire personen uit de periode 1935 – 1960 : *De Sjas* (Karel Torfs, cafébaas) – *de Slinke* (Buyens, cafébaas)

– *Joker* (Pierre Filips, cinema-uitbater zaal Nova) – *'t Baronneke* (Van Looy – winkelier) – *den Bakes* (Van der Hoeven – commandant brandweer) – *de Geureman* (Goormans, cafébaas) – *den Aro* (Van Tendeloo – smid of cafébaas?) – *de Noppe* (Fons Storms).

Minder vaak verving een bijnaam de voornaam, zoals in *Min Heylen* (August Heylen), *den Tutte* (Gust Thys), *den Beir* (Albert Storms). De veearts, de plaatselijke fotograaf en de opkoper van vossen en oud ijzer werden dan weer gewoon met hun beroepsnaam aangeduid : *de pjeiremieëster, de portrettrekker en de vossenvent*.

Spot(dorps)namen

Hele dorpen kregen door hun lieve buurdorpen een bijnaam aangesmeerd. De oorsprong daarvan was naijver, onverdraagzaamheid en plagerij tussen de dorpsgemeenschappen. Denk maar aan de vechtpartijen tijdens kermissen tussen de “autochtonen” en de “buitenlanders”. Het was voor een inwoner van een andere gemeente zeer riskant om met een plaatselijke schone een dansje te doen. Hij kreeg allicht af te rekenen met enkele afgunstige heethoofden “van 't deurp”. Alhoewel er zonder probleem nog een trits andere excuses gevonden werden om met elkaar op de vuist te kunnen gaan... En leeft dat krampachtige afsluiten heden op wat grotere schaal niet voort, zonder dat wij er ons rekenschap van geven? Wat er ook van zij, vele dorpen hebben hun spotnaam te danken aan de rivaliteit met hun buurdorpen. Enkele voorbeelden, ontleend uit het boek van prof. K.C. Peeters: “Eigen Aard, overzicht van het Vlaamse volksleven”, uitgegeven door N.V. De Vlijt in 1980:

Nijlen : *de Sparrijders*; Bouwel : *de Bladerendappers*; Heist-op-den-Berg: *de Achterblijvers*; Lier : *de Schapekoppen*; Herentals : *de Nesten*;

Gust Ceulemans (de Keuleman) en Jan Aerts (Jan Koekes) bij het intekenen op de duivenbond.

Hulshout : *de Vechters*; Koningshooikt : *de Houtrovers*; Lichtaart : *de Kwezels*; Massenhoven : *de Vliegenstovers*; Oelegem : *de Brakken* (ook Broechem kreeg de naam *Brakken*. Zie het boek geschreven door Jozef De Voght “Broechemse Brakken”, een uitgave van het Davidsfonds in 1945); Pulderbos : *de Stokslagers*; Pulle (Grobendonk?) : *de Heikneuters*; Wiekevorst : *de Kiekenpoten*; Zandhoven : *de Mastentoppen*.

Het boek vermeldt de spotnaam van de Kesselaars niet. Nochtans ben ik niet de enige die zich nog volgend spotliedje uit zijn jeugd herinnert: De Kesselse brekken, ze lopen op stekken.

Ze komen de Nijlense toren aflekken!

Voorlopig besluit

Spotnamen worden niet zo vaak meer gegeven. Ze verdwijnen uit de omgangstaal, zoals ook het straatbeeld verandert. Is het dorp gedoemd om te verdwijnen? Wat zal er overblijven van onze eigenheid? Denk aan samen werken, samen feestvieren, samen buurten. Zijn de hedendaagse, georganiseerde wijk- en straatfeesten een poging om het verdwijnende dorpsleven nieuw leven in te blazen? Kunnen zulke feesten bijdragen om burens nader tot mekaar te brengen, waar zij anders haast nooit tijd hebben voor een rustig gesprek? Zal de oude verbondenheid het uiteindelijk toch halen op de zo geprezen “privacy” van deze tijd? Wie zal het zeggen. Maar toch weten ook wij, lieve mensen, dat er slechts één ding is dat niet verandert... dat is : dat alles verandert. Hopelijk ten goede!

Hypoliet Budts.

“Prosper van de Keuster” - 1973

Kessel heeft het grootste bakhuis van Vlaanderen bewaard

Graan behoort al eeuwen tot ons dagelijks voedsel. Zo’n tienduizend jaar geleden verzamelden de vrouwen wortels, vruchten en zaden, terwijl de mannen op dieren jaagden. Daarmee waren wij nog lang niet aan ons “dagelijks brood” toe. Pas 1.500 jaar voor onze tijdrekening ontdekte een Egyptische slaaf per toeval dat brood kon rijzen door een kleine hoeveelheid zure broodpap van de vorige dag aan het nieuwe deeg toe te voegen. Daarmee was definitief een succesartikel geboren, al zou pas in de 19de eeuw de gist ontket worden zoals wij die vandaag gebruiken.

Het geklasseerde bakhuis te Kessel

In onze steden kwamen in de middeleeuwen beroepsbakkers. In de dorpen zorgden de mensen voor hun eigen brood tot in de 18de, 19de eeuw. En dus had elke serieuze hoeve zijn eigen “backhuys”. Ja, zelfs de pastoor bakte vaak zijn eigen brood! We onderscheiden bakhuisen met een open type oven en een gesloten. De open oven had toch een dakje tegen regeninslag. Hij koelde makkelijker af, waardoor barsten in het gewelf beter konden vermeden worden. Het gesloten bakhuis was vrij groot en uiteraard comfortabeler. Midden vorige eeuw moest Emiel Van Hemeldonck in zijn “Regenboog der Kempen” echter vaststellen : “In de nieuwe hoeven is het bakhuis niet meer voorzien, want met fiets en bakfiets wordt het wittebrood – teken van weelde – tot op de verste gehuchten thuis gebracht.” Inder-

daad, in de meeste bakhuisen werd tijdens de tweede wereldoorlog uit pure noodzaak voor het laatst gebakken. De bakhuisen, als zij al overleefden, kregen andere bestemmingen: berghok, kippen- of varkenshok, “petattenkot”, enz. Daarom willen wij respect en aandacht vragen voor de bakhuisen die in onze dorpen nog overeind bleven.

Grootste bakhuis van Vlaanderen staat op de Bogaertsheide

Door enkele jongeren van de Kesselse heemkring werden in 1972 alle bakhuisen van hun dorp opgezocht en in plan gebracht. Een veertigtal werden er toen nog gevonden, waarvan zeventien bedrijfsklaar.

De bakhuisen hebben vaak dezelfde kenmerken. De buitenmuren zijn meestal steens. De eigenlijke oven is er tegenaan gebouwd. Beide gebouwtjes krijgen een zadeldak uit oude Boomse pannen, soms nog op “stropoppen” gelegd. Het ovendak staat altijd een stuk lager. Meestal bevindt de deur zich in de vrijstaande puntgevel. Het licht valt spaarzaam binnen langs één of twee venstertjes boven de deur. De eigenlijke oven, gelegen onder het lagere dak, heeft een min of meer bolvormige bovenkant, gemetseld in kops verband. Bij grote ovens worden de bovenkanten

door een ijzeren kruis ondersteund. Om een degelijke isolatie te bekomen is de bovenkant van de oven met een 10 tot 15 cm dikke laag leem bestreken. De vloer is vlak en geplaveid met rode oventegels. Onder de oven wordt meteen een vorstvrije “petatenkelder” gemaakt. Het bakhuis werd overigens voor alles en nog wat gebruikt. Was het varken geslacht en kwamen de hespen uit de pekel, dan werden ze meestal in de open schouw van het bakhuis gerookt. Op vele plaatsen werd in het bakhuis ook “de was afgestookt”. Hoe belangrijk het bakhuis in onze agrarische samenleving was, bewijzen twee “haardtellingen” van Kessel, waarin het aantal ovens vermeld wordt. De eerste haardtelling dateert van omstreeks 1610. Bij de 86 huizen van Kessel hoorden toen niet minder dan 60 ovens!

Het bakhuis op de Bogaertsheide van het “Goed ten Dijke” meet 8m45 op 9 m en werd in de 19de eeuw gebouwd. De oven zelf heeft als binnenafmetingen 1m80 op 2m45. Het is het grootste bakhuis van Vlaanderen. Vlaams minister Johan Sauwens heeft het op 5 maart 2001 dan ook beschermd als monument wegens zijn socio-culturele waarde. Eertijds werd het bakhuis gebruikt door het hele gehucht Bogaertsheide, wat zijn ongewone afmetingen verklaart. Merken we nog op dat bakhuis en oven, in tegenstelling tot de meeste bakconstructies, zich onder één en hetzelfde zadeldak bevinden.

Hoe het deeg werd bereid

Meestal wordt tarwemeel gebruikt voor het bakken van brood. Roggebrood werd wel eens paardenbrood genoemd. Alhoewel, in de middeleeuwen was tarwe bestemd voor het wit “herenbrood”. De lagere standen moesten het meestal met donker roggebrood stellen.

De graankorrels worden eerst gemalen. Daardoor komt het meel vrij. Dan worden de zemelen verwijderd: het builen. Zo verkrijgt men witter brood. Het meel wordt in de baktrog gebracht en gist, water en zout

Het geklasseerde bakhuis van het “Goed ten Dijke” op de Bogaertsheide te Kessel. In Kessel worden verder als gebouw beschermd: de Lambertuskerk, de pastorie, het gemeentehuis. Als landschap worden de Kesselse heide en het Goor beschermd.

toegevoegd. Nu kan het kneden beginnen: tarwemeel met de handen, roggemeel vaak met de blote voeten. Dan moet het brood “gaan” of rijzen onder invloed van de gist. Tenslotte wordt het brood gevormd en in de inmiddels warm gestookte oven geschoven.

En hoe er gebakken werd

De oven werd met mutsaards, busels kreupelhout, warm gestookt. De oven is heet genoeg als de bovenkant witgloeiend is. Dan wordt de asse met een ijzeren staaf naar de zijkanalen van de oven geschoven. Soms wordt de asse geheel of gedeeltelijk uit de oven getrokken. Dan wordt het brooddeeg met een houten schop (een ovenpaal) in rijen naast elkaar in de oven geschoven, waarna hij wordt afgesloten met een ijzeren deksel. Na ongeveer één uur is het bakken afgelopen en kunnen de verse broden afkoelen. Zij blijven dan ongeveer één week “vers”.

Onze dorpen zijn niet langer de “hemen” die ongeveer op zichzelf bestonden. Van landbouwgemeenschap evolueerden wij naar een post-industriële samenleving. Als wij dat willen, bakt onze kleine, automati-

sche “oven” op elektriciteit ons vers brood. Steeds meer verdwijnt de landbouw – zoals de bakhuisen. Voor ons dagelijks brood moeten wij nu reeds het graan invoeren. Misschien kunnen de overblijvende bakhuisen ons nog even doen nadenken over wat “broodnodig” is in het leven? Kessel heeft alvast het grootste bakhuis van Vlaanderen voor het nageslacht bewaard!

Walter Caethoven.

Bron:

“Ons Heem”, JG 42, Hooimaand – Herfstmaand 1988 met bijdragen van onder meer J. Gerits, Fr. Lens, J. Olyslaegers, H. Vanoppen, J. De Punt.

Restanten van een oud bakhuisje op de Laakhoeve te Nijlen.

Een sterke kerel...

Jules Verdonck trekt op naar de 100!

Bevel heeft nog nooit een honderdjarige gehad. En toch, als alles meezit en O.-L.-Heer het wil, valt die grote eer weldra te beurt aan Jules Verdonck!

Jules is geen Bevelaar van geboorte. Hij is te Bevel komen wonen, toen hij 14 jaar was. Zijn vader August en moeder Sophia Cannaerts hadden 17 kinderen. Jules was nummer 15 in de rij. Hij werd geboren op de "Blikse Hoeve" op 1 oktober 1904. De pachthoeve hoorde toe aan de baron. Ze werd gehuurd voor 1.300 frank per jaar of het equivalent van 29 vette varkens. Het was zwoegen op de boerderij om de 17 kinderen te voeden. Vier van hen overleden jong.

De pachthoeve was gelegen aan het kas-teel van Herenthout. Als tienjarige moest Jules in de oorlog '14 - '18 regelmatig naar de maalter. Die woonde op de steenweg naar Herentals. Een kleine jongen van tien, een zak met 10 kg graan. En de opdracht werd volledig te voet uitgevoerd! Er moest wel een sterke kerel uit hem groeien...

Oorlogsbuit

In 1918 stond een goederentrein vol Duits oorlogsmaterieel van Antwerpen tot bijna Herentals. Jules kwam thuis met een Mausergeweer en de nodige munitie. Wie zal zeggen dat hij het geweer gestolen heeft? Gevonden! In 1940 heeft Jules dat geweer begraven in een bosje te Bevel. Het ligt er nog.

Van zijn zes tot zijn elf jaar ging hij naar de Torekensschool te Herenthout. Hij was steeds bij de eerste drie. In 1925 werd hij soldaat bij de Gidsen, een elite-eenheid in het regiment van de Koningin. Als boerenzoon was hij bij het paardenvolk. Hij klopte de luitenant in snelheid, en die trok maar een vies "bakkes". Diens paard ging voor een brug liggen, het wou er niet over. Het paard hing "den ezel" uit!

Hoe van het een, het ander kwam

In 1923 overleed vader August Verdonck. Moeder bouwde een huis waar nu apotheker Van Herck woont. Jules heeft 12 stie-len gedaan, maar dertien ongelukken zijn nooit voorgekomen. In 1926 leerde hij slijpen bij Leysen aan de Vijfhoek. Daar

verstelde het knappe "Mathilleke" nog met de solduurdop. En ja, van 't een kwam het ander. Onze (bijna) eeuweling trouwde in 1928 met Mathilde Faes. Die overleed in 1998 te Bevel. Samen hebben ze enkele jaren te Nijlen gewoond in de Kapellebaan. Van 1930 tot 1945 woonden ze in een achterbouw op de Nijlensesteenweg. In 1932 werd Jules privé-chauffeur van "mijnheer Verbeeck", de grote baas van brouwerij Campina. Nog later, rond 1935, hadden hij en zijn vrouw een kruidenierszaak te Antwerpen, in de Dambruggestraat.

Patattenboer

Moeder wilde echter terug naar Bevel. In 1940 was hij ingeschreven bij een broer die kleermaker was in de stad. Om niet naar Duitsland te moeten gaan werken, huurde hij een aardappelveld. Hij werd "patattenboer"! Op de "Kommandatur" hief "Feldwebel" Heinrich Nugter, die enkele uren per dag zat was, zijn handen ten hemel en riep: "Das stimmt doch nicht! Sie sind Schneider und heute Kartoffelbauer!" Maar Jules ging "wieder nach Bevel".

Wij schrijven 1946. Jules werkt in een Engels depot te Boechout. Hij helpt bij het verschepen van oorlogsmaterieel naar Engeland. Hij werd de Engelsen zo gewoon dat hij thuis soms Engels sprak. Op zoek naar werk werd het Engels kamp daarna de oplossing. Ze vroegen metsers en metsen kon hij niet. Alhoewel, hij kon wel twee bakstenen met mortel op mekaar leggen, zo moeilijk was dat ook weer niet!

Interview : Marja Goovaerts, Rudy Verdonck, Jos Bastiaens

Jules' levenswijsheid

Jules eindigde zijn gevarieerde loopbaan op zijn drieënzestigste als diamantslijper. En hij werd in zijn vrije tijd fruitboer. In Bevel heette hij dan ook "Jules Kriek".

Jules is nu bijna 100. Hij sloot ons gesprek af met volgende wijze woorden: "In mijn tijd waren we content met nikske. Nu hebben ze alles en geen mens is nog tevreden!"

Jules heeft drie dochters: Jenny, Paula en Maria, en één zoon: "onzen Eddy". Zij dragen Jules op handen. Zeker schoondochter Yolande, die elke dag verschillende keren langs komt bij de (bijna) eeuweling. Jules telt verder 7 kleinkinderen en 4 achterkleinkinderen. Imelda Verdonck, echtgenote van Poempbestuurder Flor Dieltjens, moet "nonkel" zeggen tegen Jules. En woont schrijver dezes nu niet toevallig in de oude krikentuין van Jules! Of hoe klein de wereld soms wel is!

Met heel Bevel hoopt De Poemp begin oktober Jules te kunnen gelukwensen, wanneer hij 100 kaarsjes mag uitblazen. Nog even, en 't is zo ver!

Jos Bastiaens.

Werkten mee aan dit nummer :

Redactie : Jos Bastiaens, Hypoliet Budts, Walter Caethoven, Rik Claes, Flor Dieltjens, Jef Hermans, Frans Lens, Rosette Rymenants, Jos Thys, Pol Van Camp
Fotografie : Walter Caethoven
Tekeningen : Dirk Lieckens, Marc Verreydt
Grafische vormgeving en zetwerk : Walter Caethoven
Druk : Mil Van de Sande
Eindredactie : Rik Claes